

REFERAT Udsatterådet d. 01-03-2024

Mødedato Fredag d. 01. marts 2024 kl. 10:00

Mødested Lokale 26, OPA 34, Regionshuset Aarhus

Indholdsfortegnelse

Velkomst og program for mødet.....	3
Besøg fra Rådet for Socialt Udsatte.....	4
Godkendelse af referat og opfølgning på sidste møde.....	7
Indledende drøftelse af workshop med de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland.....	8
Forslag til mødeplan med mødesteder og temaer for 2024.....	9
Aktuelt fra foreningerne.....	11
Aktuelt fra Region Midtjylland.....	12
Gensidig orientering.....	13
Mødedeltagelse.....	14

Punkt 1: Velkomst og program for mødet

1-01-81-11-23

Sagsfremstilling

Kristina Louise Bliksted, næstformand for Udsatterådet, byder velkommen til mødet og præsenterer programmet for mødet.

Der bydes samtidig velkommen til Susanne B. Andersen, der er nyt medlem i Udsatterådet fra Lev.

Beslutning

Kristina Louise Bliksted bød velkommen til mødet og gennemgik kort programmet.

Der blev herefter budt velkommen til Susanne B. Andersen, der er nyt medlem af Udsatterådet fra Lev.

Punkt 2: Besøg fra Rådet for Socialt Udsatte

1-01-81-11-23

Sagsfremstilling

Kira West, der er formand for Rådet for Socialt Udsatte, besøger Udsatterådet for at præsentere det nationale råds arbejde.

Kira West orienterer samtidig om data om udsatte borgere, herunder SUSY UDSAT 2022, der indeholder de nyeste data om sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark og om udviklingen siden 2007.

I forlængelse af præsentationen af Rådet for Socialt Udsatte er der en drøftelse af mulighederne for samarbejde med rådet.

Om Rådet for Socialt Udsatte

Rådet for Socialt Udsatte er nedsat af socialministeren og har som uafhængigt råd til formål at rådgive regeringen og Folketinget om, hvordan social udsathed kan forebygges og afhjælpes.

Fokus for rådets arbejde er mennesker, der enten lever i, eller er i risiko for at ende i social udsathed. Fx mennesker, der lever i eller på kanten til hjemløshed, lever med afhængighed af stoffer, alkohol eller spil, lever med psykiske lidelser, salg af sex, og/eller langvarig arbejdsløshed og fattigdom. Særligt når disse optræder i kombination og kræver nye løsninger på tværs af fagområder.

Som samfund har vi en forpligtelse til, at socialt udsatte kan komme til orde og lade deres synspunkter blive hørt i samfundsdebatten. Rådet for Socialt Udsatte arbejder for, at mennesker i social udsathed bliver hørt nationalt og lokalt, og at deres erfaringer tages med i udviklingen af velfærdssamfundet.

Dette gør Rådet ved, at:

- Rådet kommer med anbefalinger til, hvordan indsatsen for socialt udsatte mennesker kan forbedres, herunder hvordan rettigheder og vilkår kan styrkes gennem politikudvikling på socialområdet samt øvrige velfærdsområder med betydning for socialt udsatte.
- Rådet arbejder for, at socialområdet udvikles på en måde, hvor der skabes social forandring på det enkelte menneskes præmisser, og hvor det sikres, at social udsathed bliver en midlertidig livstilstand.

Rådet for Socialt Udsatte understøtter i sin daglige drift sit formål ved at:

- Skabe nye veje for deltagelse og sikre, at socialt udsatte mennesker bliver hørt nationalt og lokalt, og at levede erfaringer høres, efterspørges og indgår i politikudvikling, udviklingen af sociale indsatser og i samfundsdebatten.
- Stille forslag til politiske løsninger på socialområdet samt på øvrige velfærdsområder med betydning for mennesker i social udsathed, som skal fremme socialt udsattes inklusion og deltagelse samt forebygge eksklusion.
- Indsamle viden og muliggøre forskning, der kan bidrage til at belyse de strukturer og mekanismer, der fører til og forstærker social udsathed. Rådet skal løbende udarbejde publikationer med viden og anbefalinger om socialpolitiske emner. Derudover skal rådet arbejde for, at socialt udsattes erfaringer betragtes som en væsentlig og nødvendig kilde til viden i forbindelse med udvikling og evaluering af sociale indsatser.

Medlemmerne af Rådet for Socialt Udsatte er personligt udpegede af social- og ældreministeren på baggrund af deres særlige indsigt og erfaringer med socialt udsatte grupper. Sammen dækker de det felt, rådet skal beskæftige sig med. Rådsmedlemmerne udpeges for en fireårig periode, der følger kommunal- og regionalvalgsperioden. Kira West er formand for rådet.

Man kan læse mere om Rådet for Socialt Udsatte på rådets hjemmeside: [Kommissorium for Rådet for Socialt Udsatte | Rådet for Socialt Udsatte](#).

Om SUSY UDSAT 2022

Med SUSY Udsat 2022 bliver man klogere på socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel sammenlignet med resten af befolkningen.

Den seneste rapport i SUSY Udsat-serien er en spørgeskemabaseret undersøgelse af socialt udsatte menneskers sundhed, sygelighed og trivsel.

Spørgeskemaundersøgelsen er lavet hvert femte år siden 2007, og den seneste udgave viser blandt andet, at:

- 33 procent har forsøgt at tage deres eget liv, og 62 procent har haft selvmordstanker. Det er færre end i 2007, hvor 45 procent svarede, at de havde forsøgt selvmord.
- Socialt udsatte mennesker er markant mere udsatte for vold end den øvrige befolkning. Fx har 15 procent været udsat for grov fysisk vold inden for det sidste år, mens det samme kun gælder 1 procent af den øvrige befolkning.
- 6 procent af socialt udsatte kvinder har været udsat for voldtægt inden for det sidste år mod under 0,5 procent i den øvrige befolkning, og 18 procent af socialt udsatte kvinder har været ude for andre seksuelle overgreb mod 2 procent i den øvrige befolkning.
- Socialt udsatte mennesker har en markant dårligere mental sundhed end den øvrige befolkning. 47 procent føler sig ofte nervøse eller stressede mod kun 17 procent i den øvrige befolkning, og andelen er stigende siden 2012. 17 procent har symptomer på depression og angst mod kun 3 procent i den øvrige befolkning.
- Modsat resten af befolkningen er der hos socialt udsatte et fald i andelen med langvarige sygdomme. Alligevel er 21 procent diagnosticeret med kronisk bronkitis mod kun 5 procent i den øvrige befolkning, og 47 procent er begrænsede i at gøre, hvad de plejer, på grund af sygdomme eller skader.
- 45 procent af mennesker i social udsathed har færre end 20 tænder tilbage. Blandt den øvrige befolkning er det 5 procent. Justeret for køn og alder er der sket et signifikant fald i forekomsten af at have færre end 20 tænder siden 2007.

Rapporten er udarbejdet af Statens Institut for Folkesundhed, Syddansk Universitet, på baggrund af flere end 1.100 spørgeskemaer indsamlet på varmestuer, herberger og andre steder, hvor mennesker i social udsathed opholder sig.

Man kan se hele rapporten her: [SUSY UDSAT 2022: Sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark og udviklingen siden 2007 | Rådet for Socialt Udsatte](#).

Man kan se Rådet for socialt Udsattes anbefalinger til lighed og sammenhæng her: [Anbefalinger til lighed og sammenhæng i sundhed | Rådet for Socialt Udsatte](#).

Beslutning

Udsatterådet havde inviteret Kira West, formand for Rådet for Socialt Udsatte, til at fortælle om det nationale råds arbejde og den viden som Rådet for Socialt Udsatte har om udsatte borgere.

Kira West orienterede indledningsvist om det nationale råds sammensætning og opgaver. Rådet er nedsat af socialministeren som et uafhængigt råd. Medlemmerne af rådet er personligt udpegede af socialministeren.

Formålet er at rådgive regeringen og Folketinget. Rådet arbejder således for, at mennesker i udsathed stemmer bliver hørt.

Rådets arbejder med tre felter:

1. Politik - forslag til politiske løsninger, der bekæmper social udsathed
2. Viden - Nye metoder for deltagelse, der sikrer socialt udsatte menneskers indflydelse
3. Deltagelse - Udgiver videns-publikationer og rapporter.

Man har fra det nationale råds side valgt at fokusere på de mest udsatte borgere. Det vil sige borgere, der som minimum har psykiske lidelser og samtidigt misbrug.

Kira West præsenterede herefter den nyeste viden om udsatte borgere i Danmark, blandt andet fra SUSY UDSAT 2022, der indeholder de nyeste data om sundhedsprofil for socialt udsatte mennesker i Danmark og om udviklingen siden 2007. De mest udsatte borgere er kendetegnet ved at have flere sociale, psykiske og sundhedsmæssige problemer, som optræder samtidigt: Hjemløshed, afhængighed af rusmidler, psykiske lidelser, dårligt fysisk helbred samt langvarig arbejdsløshed og fattigdom. Data viser, at der er stor ulighed i sundhed geografisk og mellem den generelle befolkning og socialt udsatte. Uligheden resulterer i kortere levealder og generelt dårligere helbred – både somatisk og mentalt. De udsatte borgere er også kendetegnet ved en højere grad af ensomhed og lavere sundhedskompetencer end resten af befolkningen.

Kira West redegjorde for endvidere for, hvordan socialt udsatte borgere bruger sundhedsvæsenet – det generelle billede er, at jo mere udsat man er, jo mere bruger man sundhedsvæsenet, men desværre på en uheldsmæssig måde både for borgerne og sundhedsvæsenet.

Sundhedsvæsenet fungerer ikke særligt godt for udsatte borgere, og det betyder, at det for socialt udsatte mennesker er svært at få hjælp, da der er en række barrierer: Egen læge fungerer ofte ikke som naturlig indgang, digitalisering udgør en barriere, transport og faste mødetidspunkter er svært for gruppen, og det er en gruppe, der ikke nås gennem kampagner, men kræver en håndholdt indsats.

Samtidig er behandling ikke gearret til socialt udsatte mennesker, der ofte er multisyge og har brug for samlet behandling i et højt specialiseret sundhedsvæsen, men de bliver tabt imellem stole i et komplekst behandlingssystem. Samtidig kan manglende viden om udsathed og afhængighed af rusmidler blandt personalet i

sundhedsvæsenet være en barriere for behandling. I den forbindelse blev det nævnt, at Region Hovedstaden har ansat en socialfaglig overlæge, der skal supplere socialsygeplejerskerne.

Det er derfor det nationale råds opfattelse, at sociale indsatser er nødvendige i sundhedsvæsenet for at gøre sundhedsvæsenet tilgængeligt for socialt udsatte mennesker.

Derfor bør udgående indsatser, følgespersoner mv. ses som en del af sundhedssektorens kerneydelse.

Endvidere er der behov for at udsatte borgere på en eller anden vis får en mere fast kontakt til de praktiserende læger.

I dag er det foreningerne i civilsamfundet, der varetager mange opgaver i forhold til de udsatte borgere, men der er brug for at understøtte denne indsats og tænke den ind i det formelle sundhedsvæsen som "et fjerde ben".

Rådet for socialt Udsatte har formuleret en række råd om lighed i sundhed:

- Et princip om "no wrong door": Alle skal sikres den nødvendige sundhedshjælp, uanset om de møder det offentlige på skadestuen, i psykiatrien eller i jobcentret. Ingen må give slip, udskrive mm. før en anden har taget over.
- Giv socialt udsatte patienter ret til hjælp til at navigere i sundhedsvæsenet.
- Giv socialt udsatte mennesker bedre adgang til sundhedsvæsenet gennem den praktiserende læge.
- Styrk udsattefagligheden i sundhedsvæsenet.
- Opret og udbred half-way-houses til både patienter med somatiske og psykiske lidelser.

Det nationale råd har p.t. et fast samarbejde med de kommunale udsatteråd. Man er p.t. ved at undersøge, hvordan der kan skabes et godt samarbejde også med de regionale udsatteråd.

Kira West fortalte afslutningsvist om erfaringer med opstarten af Udsatterådet i Region Hovedstaden og gav en række gode råd til, hvordan udsatterådet kan arbejde i praksis.

Der var herefter en drøftelse i Udsatterådet på baggrund af oplægget. Der blev blandt andet drøftet følgende emner:

- Der er en problemstilling i forhold til, at der er borgere, der selv tilkendegiver, at de ikke ønsker behandling.
- Der er behov for at definere, hvad der forstås som kompetencer i forhold til udsatte borgere.
- Man bør i det formelle sundhedsvæsen i højere grad tage det som en hjælp, når en udsat borger har en ledsager/medhjælper med.
- Meget socialt arbejde i forhold til udsatte borgere sker som en slags "skyggearbejde" og ud fra "tilfældige" relationer. Det bør i stedet ske systematiseret i sundhedsvæsenet.
- Der er et potentiale i at arbejde med afsæt i økonomiske incitamenter på området.

Udsatterådet drøftede, at man måske skal beslutte sig for at arbejde med nogle relativt få mærkesager ad gangen. Hvor man får mulighed for at få relevant data og på den baggrund komme med anbefalinger til Region Midtjylland.

Som mulige emner blev der nævnt princippet om "no wrong door", en forpligtelse til, at man ikke slipper patienten før en anden har taget over, forebyggende indsatser, en ambition om en "social overlæge".

Det blev aftalt at drøfte mulige mærkesager igen på næste møde i Udsatterådet.

Udsatterådet efterspurgte samtidig data om udsatte borgere i Region Midtjylland. Det blev aftalt, at administrationen undersøger, hvilke data der er om de udsatte borgere i regionen til næste møde.

Punkt 3: Godkendelse af referat og opfølgning på sidste møde

1-01-81-11-23

Resume

Godkendelse af referat fra mødet den 10. november 2023 i Region Midtjyllands Udsatteråd samt opfølgning fra sidste møde.

Indstilling

Det indstilles,

at referatet godkendes.

Sagsfremstilling

Godkendelse af referat fra mødet den 10. november 2023 i Udsatterådet.

Referatet er vedlagt.

Beslutning

Udsatterådet godkendte referatet.

Administrationen orienterede kort om opfølgning på relevante sager fra sidste møde.

Bilag

Referat fra møde den 10. november 2023

Punkt 4: Indledende drøftelse af workshop med de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland

1-01-81-11-23

Resume

Udsatterådet har på et tidligere møde drøftet muligheden for at arrangere en workshop eller lignende med de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland. Der er en indledende drøftelse af workshoppens.

Indstilling

Det indstilles,

at Udsatterådet drøfter input til en workshop med de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland.

Sagsfremstilling

Udsatterådet har ved flere lejligheder udtrykt ønske om at afholde en workshop eller lignende, hvor de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland inviteres til en fælles drøftelse af problemstillinger på tværs af sektorer mm.

Der er på mødet en drøftelse af input til det videre arbejde med at arrangere workshoppens i forhold til følgende emner:

- formålet med workshoppens
- deltagerkredsen
- emner/temaer til workshoppens
- Formen på workshoppens.

Der arbejdes p.t. ud fra, at workshoppens afholdes ultimo 2024.

Beslutning

Udsatterådet drøftede input til en workshop med de kommunale udsatteråd i Region Midtjylland. Der var her en række bud på temaer til workshoppens, målgruppen for workshoppens og til formen for workshoppens.

Der blev blandt andet peget på "mellemlummet" mellem de kommunale og regionale tilbud og indsatser, det gode eksempel på helhedsorienteret indsats, civilsamfundets rolle mm.

Der var enighed om, at det som noget af det første i processen er vigtigt at få defineret, hvad Udsatterådet ønsker, at resultatet af workshoppens skal være. Der blev her nævnt muligheden for at formulere et fælles indspil fra udsatterådene til det politiske niveau (regionen og kommunerne).

Det blev aftalt, at de kommunale udsatteråd skal høres i forhold til deres opbakning og input til en workshop med dem.

Det blev aftalt, at formandskabet for Udsatterådet har mandat til at arbejde videre med at formulere et konkret forslag til workshoppens til næste møde i Udsatterådet.

Punkt 5: Forslag til mødeplan med mødesteder og temaer for 2024

1-01-81-11-23

Resume

Udsatterådet drøfter sin mødeplan for 2024, herunder mødesteder og temaer på møderne.

Indstilling

Det indstilles,

at mødeplanen for Udsatterådet for 2024 godkendes.

Sagsfremstilling

Udsatterådet godkendte på sit møde den 10. november 2024 følgende mødeplan for 2024:

- Fredag den 1. marts 2024 kl. 10.00-13.00
- Onsdag den 22. maj 2024 kl. 12.30-15.30
- Fredag den 30.august 2024 kl. 08.30-11.30
- Torsdag den 21. november 2024 kl. 12.30-15.30.

Der fremlægges nedenfor forslag til mødesteder og temaer for de resterende møder i Udsatterådet i 2024.

Dato	Mødested	Temaer
1. marts 2024	Regionshuset Aarhus	Rådet for Socialt Udsatte
22. maj 2024	Besøge en af foreningerne i Udsatterådet	Høre om foreningens arbejde. - herunder fokus på et relevant tema i relation til foreningens arbejde. Eventuelt rehabilitering. Forberedelse af workshop for Udsatterådene i Region Midtjylland. - det tværsektorielle samarbejde, herunder de praktiserende læger og speciallæger.
30. august 2024	Besøge et af tilbuddene i socialområdet i Region Midtjylland	Præsentation af tilbuddet og Socialområdet i Region Midtjylland, herunder arbejdet med visions- og udviklingsplanen mm. Program for workshop for udsatterådene i Region Midtjylland.
21. november 2024	Besøge en af afdelingerne i Psykiatrien i Region Midtjylland	Præsentation af afdelingen. Implementering af dobbeltdiagnose-behandling.

Mødeplanen vil løbende kunne justeres, hvis Udsatterådet prioriterer andre emner.

Beslutning

Udsatterådet godkendte mødeplanen for Udsatterådet for 2024 med den ændring, at mødet den 22. maj 2024 skal flyttes til medio juni 2024.

Det blev i den forbindelse aftalt, at mødet i juni 2024 holdes i Herning med henblik på, at Udsatterådet i forbindelse med mødet kan besøge Blå Kors' varmestue i Herning.

Det blev endvidere aftalt, at de næste møder også skal bruges til at få viden om relevante emner forud for rådets workshop med de kommunale udsatteråd, herunder almen praksis' rolle i forhold til psykisk syge og socialt udsatte borgere.

Endelig blev det aftalt, at der på mødet i juni er en evaluering af møderne og arbejdet i Udsatterådet.

Der er således følgende mødeplan for Udsatterådet for resten af 2024:

Dato	Mødested	Temaer
22. maj 2024	Herning	Høre om Blå Kors' arbejde.
	Besøge Blå Kors' varmestue	Forslag til program mm. for workshop for udsatterådene i Region Midtjylland.
		Forberedelse af workshop for Udsatterådene i Region Midtjylland. - det tværsektorielle samarbejde, herunder de praktiserende læger og speciallæger. Evaluering af møderne i Udsatterådet.
30. august 2024	Besøge et af tilbuddene i socialområdet i Region Midtjylland	Præsentation af tilbuddet og Socialområdet i Region Midtjylland, herunder arbejdet med visions- og udviklingsplanen mm.
		Forberedelse af workshop for udsatterådene i Region Midtjylland.
21. november 2024	Besøge en af afdelingerne i Psykiatrien i Region Midtjylland	Præsentation af afdelingen.
		Implementering af dobbeltdiagnosebehandling.

Punkt 6: Aktuelt fra foreningerne

1-01-81-11-23

Sagsfremstilling

Foreningsrepræsentanterne i Udsatterådet orienterer om nyt fra foreningerne.

Beslutning

Marianne Bruhn orienterede om, at Ungdommens Røde Kors i den kommende tid inviterer unge til at drøfte input til Sundhedsstrukturkommissionen, så de unges ønsker og behov også får en stemme ind i kommissionens arbejde. Der er blandt andet et arrangement i Aarhus.

Annie Røn orienterede om, at Bedre Psykiatri i foråret 2024 udbyder kurser til pårørende til personer med psykisk sygdom. I første omgang blandt andet i Silkeborg, Viborg og Aarhus. Man kan læse mere på følgende link: [Kursusforløb for pårørende - Bedre Psykiatri](#).

Karen Elisabeth Vestergaard orienterede om status i forhold til etablering af nye omsorgscentre drevet af Røde Kors i blandt andet den vestlige del af Region Midtjylland.

Omsorgscentrene er målrettet borgere i hjemløshed og funktionel hjemløshed over 18 år, der har behov for sundheds- og socialfaglig støtte, pleje, stabilitet og tryghed i en kortere periode efter en hospitalsindlæggelse.

Johanne Marie Dirdal Daasbjerg orienterede om, at Den Sociale Retshjælp i den nye finanslov har fået indsnævret muligheden for at yde gældsrådgivning.

Punkt 7: Aktuelt fra Region Midtjylland

1-01-81-11-23

Sagsfremstilling

Der orienteres på mødet om aktuelle tiltag i Region Midtjylland relation til Udsatterådets arbejde.

Beslutning

Olav Nørgaard og Rose-Marie Møllerup orienterede kort om en række emner fra Region Midtjylland:

Region Midtjyllands økonomiske situation

Regionsrådet vedtog i december 2023 en spareplan på lige knap 200 mio. kr. Det er lidt mindre, end der oprindeligt var lagt op til, men der kom i forbindelse med høringen af spareplanen en række input, der gjorde, at man politisk valgte at fjerne nogle af besparelserne. Der er netop gjort status på regionens økonomi for 2023, og den viser et noget mindre underskud, end det så ud til midt på året. Det skyldes blandt andet indførelse af kvalificeret ansættelsesstop, mindre brug af frivilligt ekstraarbejde, vikarer og overarbejde, tilbageholdenhed i forhold til kurser samt udskydelse af udgifter til vedligehold og nyanskaffelser. Det betyder dog ikke, at regionens økonomiske situation dermed er god.

Lægevagtens Natberedskab

Region Midtjylland har overtaget opgaven den 1. marts 2024. Der blev kort orienteret om status på forberedelserne til at løse opgaven.

Psykiatriplanen samt visions- og udviklingsplanen

Regionsrådet har i december 2023 vedtaget den nye psykiatriplan for Region Midtjylland samt den nye visions- og udviklingsplan for Socialområdet i Region Midtjylland. Udsatterådet vil på senere møder få en nærmere orientering om de nye planer og arbejdet med implementering af dem.

Punkt 8: Gensidig orientering

1-01-81-11-23

Sagsfremstilling

Gensidig orientering for Udsatterådets medlemmer.

Beslutning

Der var ingen emner til gensidig orientering.

Punkt 9: Mødedeltagelse

1-01-81-11-23

Beslutning

Alle var mødt, undtagen Ditte Fredensborg, Susanne Buch, Freddy Nielsen og Birgitte Thorup, der havde meldt afbud.

Rose-Marie Møllerup deltog i mødet fra punkt 2.

Mødet startede kl. 10.00 og sluttede kl. 13.05.